

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 66/2026 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) päätöksenteon hitaudesta hukkakauran torjuntaa koskien

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Juha Mäenpään /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 66/2026 vp:

Miksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla (Tukes) kesti tänä vuonna tarpeettoman kauan Axialin myymisen hätälupa-asian ratkaisemisessa,

nähdäänkö ministeriössä ongelmallisena sitä, että valtakunnallisen viraston toiminnan hitauden pelättiin aiheuttavan maataloudelle vakavia seurauksia, ja

miksi Axialin kohdalla Suomessa sovelletaan vuosittain hätälupajärjestelyä, jos muissa maissa luvat ovat pitkäjänteisempiä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes on toimivaltainen viranomainen kasvinsuojeluaineiden hyväksymisessä. Tukes kuuluu Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle, mutta maa- ja metsätalousministeriö tulosoittaa Tukesia kasvinsuojeluaineiden osalta.

Viranomainen voi myöntää poikkeuslupan kasvinsuojelun hätätilanteissa kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen No 1107/2009 53 artiklan mukaisesti. Lupa voidaan myöntää enintään 120 päiväksi rajoitettua ja valvottua käyttöä varten, ja Euroopan komission ohjeiden mukaisesti sitä ei saisi toistuvasti myöntää samaan tarkoitukseen. Tukes on päättänyt käsitellä kasvinsuojeluaineiden poikkeuslupahakemuksia niin nopeasti kuin mahdollista, vaikka tämä saattaa hidastuttaa muiden hakemusten käsittelyä. Axial 50 EC -valmisteen on haettu ja myönnetty poikkeuslupa vuosina 2024, 2025 ja 2026. Luvan myöntämisen kesto tänä vuonna johtui Tukesin perusteellisesta harkinnasta, onko mahdollista toistuvasti myöntää lupa, vaikka ohjeiden mukaan niin ei tulisi tehdä.

Maa- ja metsätalousministeriö on yleisellä tasolla hyvin huolestunut Tukesin kasvinsuojeluaineiden hyväksymisjärjestelmän hitaudesta ja sen vaikutuksista kasvintuotantoon. Aiheesta on käyty neuvotteluita ministeriön ja Tukesin välillä yleisellä tasolla jo vuosia ja syvemmin Kasvinsuojeluteollisuus ry:n kesällä 2024 eduskunnan oikeusasiamiehelle asiasta jättämän kantelun

takia. Pääasiallinen syy hitauteen on vuosien varrella kasvaneet lainsäädännön vaatimukset ilman että virasto on saanut työhön lisää työvoimaa. Tukesin henkilömäärä on budjettileikkauksien seurauksena päinvastoin pienentynyt kasvinsuojeluaineiden lupia käsittelevässä ryhmässä noin 25 %. Tukes on kuitenkin kehittämällä työprosessejaan parantanut lupaprosessiaan niin, että lupajono ei ole enää kasvanut, mutta se ei ole myöskään vielä lyhentynyt. Ministeriö on osoittanut taloudellista tukea Tukesille hyväksymisjärjestelmän sujuvoittamiseksi ja edellyttänyt vyöhykejärjestelmän mahdollistamien hyötyjen käyttämistä täysimääräisesti.

Axial 50 EC -valmisteen kohdalla ongelman juurisyy on ruuhkautunut lupajärjestelmä. EU-lainsäädännön mukaan Suomessa saa markkinoida ja käyttää vain Suomessa hyväksytyjä kasvinsuojeluaineita. Kasvinsuojeluaineiden sisältämät tehoaineet arvioidaan ja hyväksytään yhteisesti EU:ssa, kun taas valmistajien hyväksymisestä päätetään kansallisesti jokaisessa jäsenmaassa erikseen. Päällekkäisen työn vähentämiseksi EU on jaettu kolmeen vyöhykkeeseen, jossa valmistetta koskevan arvioinnin tekee yksi jäsenmaa muiden vyöhykkeellä olevien maiden puolesta. Eri maat tekevät kansalliset päätöksensä tähän arviointiin perustuen. Kysymyksessä mainitun hukkakauran torjunta-aineen (Axial 50 EC) valmistearvioinnit tehtiin Virossa 2020.

Viro sai arvionsa valmiiksi kesäkuussa 2020 ja teki päätöksensä silloin. Ruotsi teki päätöksensä tammikuussa 2021 Viron arvioon perustuen. Suomi pystyi pitkän hakemusjononsa takia käsittelemään hakemuksen vasta myöhemmin vuonna 2023, jolloin arvioinnissa pystyttiin hyödyntämään tehoaineesta tullutta uutta tietoa. Tätä tietoa ei ollut käytettävissä silloin, kun Viro ja Ruotsi tekivät päätöksensä. Kasvinsuojelulainlainsäädännön mukaan uusi tieto tulee aina huomioida.

Tukesin tarkastaessa Viron arviointia uuden tiedon valossa kävi ilmi, että haetuista käytöistä ei löytynyt yhtään turvallista käyttöä, jota olisi voitu hyväksyä. Tämä johtui valmistajien sisältämän tehoaineen, pinoksadeenin, luokituksesta lisääntymiselle vaaralliseksi aineeksi. Luokituksesta seurasi, että tehoaineen hajoamistuotteiden katsotaan olevan terveysvaikutuksiltaan merkityksellisiä, kunnes toisin todistetaan. Näiden hajoamistuotteiden merkityksellisyys on sittemmin vahvistettu myös Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen vertaisarviointimenettelyssä. Maaperässä esiintyvien hajoamistuotteiden kulkeutuminen pohjaveteen mallinnetaan EU-arviointiohjeiden ja pohjoisen vyöhykkeen ohjeiden mukaisesti. Arviointiin kuuluvien mallinnojen pohjalta hajoamistuotteiden määrä pohjavedessä ylitti juomavedelle asetetun raja-arvon 0,1 µg/l, jolloin riski juomaveden pilaantumiselle sekä ihmisen ja ympäristön terveyden vaarantumiselle on olemassa. Raja-arvosta säädetään EU:n juomavesidirektiiviin perustuen niin sanotussa talousvesiasetuksessa 1352/2015. Valmistajien käytöstä aiheutuvia riskejä ei saatu hyväksyttävälle tasolle edes asettamalla sellaisia riskinhallintakeinoja, kuten käytön rajoituksia pohjavesialueilla. Koska varsinaista lupaa Axial 50 EC -valmistelle ei pystytty myöntämään, ainoaksi vaihtoehdoksi jäi poikkeuslupa.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että kasvinsuojeluaineiden poikkeusluvut on tarkoitettu äärimmäiseksi keinoksi kasvinsuojelussa. Kehotamme jatkossakin toimijoita hakemaan

kasvinsuojeluaineille varsinaisia lupia ja kehittämään korvaavia tai tukevia kasvinsuojelun menetelmiä kestävän kasvinsuojelun toteuttamiseksi.

Helsingissä 23.3.2026

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

VN/7914/2026-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: